

DE WINTER.



Wat dwaar'len die vlokken/ hoe droef staat de lucht!

Hoe kaal zijn die weiden en boomen!

De hagelslag klettezt; de armoede zucht/

En luid woedt de klagstem vernomen:

»Wie geeft ons nooddruftigen! delisfel en hooft?»

Hi/ vzeest niet! Vertzouwt op den Keddert in noot!

Die sneetu en die koude Zijn weldoende hand

Befchikte het al U ten goede!

Hij zoegt voor Zijn fchepst'len; Hij koeftzt het land;

Hij neemt wis ook U in Zijn hoede.

Waarom dan beztwijfeld? Waarom nog geflaagd?

't Is Gode Almachtig/ die zoegt voor U draagt.

VI.

C. W. B.



DE WINTER.



Julie Durant.

Een ware geschiedenis.

MOEDER EN DOCHTER ZIJN 'T NIET IN ALLES EENS.

VOOR niet veel meer dan honderd jaren zat Julie Durant te naaien in eene kamer, die weinig verschilde van zoo menige kamer, welke heden ten dage nog te zien is in een koopmanshuis te Nimes of elke andere stad in het Zuiden van Frankrijk. De meubelen in dat vertrek waren niet vele in getal, maar zij waren goed en stevig; men kon zien, dat ze niet nieuw waren, maar ook dat ze goed onderhouden werden. Alles had een frisch en zindelijk voorkomen. Julie, die aan een blauw lakensche jas zat te naaien, zag er nadenkend en zacht uit; toch droeg haar gelaat reeds de sporen van zorg en moeite, en in het zachte lied, waarmede zij haar werk begeleidde, was iets klagends. Het waren eenvoudige woorden, die zij zong; zij waren ontleend aan de oude Hugenootsche vertaling van den 23^{sten} psalm en die wij in onze berijming aldus vermeld vinden:

De God des heils wil mij ten redder wezen,
 'k heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vreezen.

Maar de diepe zucht, dien zij slaakte, nadat zij het vers had uitgezongen, scheen te bewijzen, dat haar harte nog niet gekomen was tot dien stillen vrede, waarvan hare lippen zoo lieflijk zongen. Eerlang legde zij den rok op zijde en vouwde ze netjes op; daarop nam zij uit eene doos in een hoek van de kamer ander werk en wel een zacht warm vest, waaraan zij begon te breien. Dit werk

scheen zij met veel meer zelfvoldoening te verrichten. Terwijl de naalden zich vlug heen en weder bewogen, hadden de gedachten vrijen loop en men kon 't haar aanzien, dat zij verwijlden bij iets of iemand ver van haar, en dat dit haar eenigszins treurig stemde.

Eene bejaarde en vermagerde vrouw trad vlug de kamer binnen, en, ziende, waaraan hare dochter bezig was, vroeg zij op eenigszins scherpen toon: »Hebt ge vaders jas af, Julie?»

»Ja, moeder, daar is zij. Ik heb ze versted, zoo goed als ik kon, maar zij is erg versleten en gehavend. Ze is waarlijk haast den tijd niet waard, dien ik eraan besteed heb.»

»Wat moeten wij doen? Hoe ziek vader vandaag ook schijnt te wezen, zoo is hij mogelijk morgen in staat om het bed te verlaten en in het zonnetje te zitten. Hij zal het waarschijnlijk beproeven; want de vrienden komen morgen na de vergadering zeker even aan om ons de preek te vertellen.»

Julie en hare ouders behoorden tot de vervolgte Protestanten of Hugenoten, die in dezen tijd nog onder den ban der wet stonden, maar in Nimes en omstreken nog zeer talrijk waren. Als er maar gelegenheid toe was, gingen zij, hoewel met gevaar van leven en vrijheid, ter »preke" of »vergadering", om God naar de inspraak van hun geweten aan te roepen.

»Dat zal vader goed doen," antwoordde Julie op meer opgeruimden toon. »Sedert hijzelf daar niet heen kan gaan, geeft niets hem meer genot, dan dat degenen, die onder de preek geweest zijn, hem er alles van vertellen.»

»Helaas, lieve, hij zal zelf wel nooit meer

onder de preek komen," zeide de vrouw met een zucht. »Neen, en hij zal ook nimmer een slag werk meer doen. Waartoe dient het, dat gij mij zegt, dat de jas oud en versleten is? Waar krijgen wij eene nieuwe van daan? Ja, en waar krijgen wij dagelijksch brood van daan voor hem, voor mij en voor uzelve? Zeg mij dat eens, als gij kunt."

»Moeder, de goede God zal voor ons zorgen."

»Dat is gemakkelijk gezegd," bromde de oude vrouw.

»Moeder, lieve moeder, wij moeten trachten ons vertrouwen op den Heere te stellen," ging het meisje op meer ernstigen toon voort, terwijl zij van haar breiwerk opkeek.

»Als we er maar een eind aan zagen!"

Er volgde een stilzwijgen, gedurende hetwelk de dochter ijverig voortbreide en de moeder zich met den soepketel bezighield, waarin zij een handvol kruiden wierp.

»Weër een mager soepje vandaag," sprak zij op een toon, die niet erg opgeruimd klonk. »Geen wonder dat uw vader ze moè wordt en ze niet kan eten."

Maar op dat oogenblik gebeurde er iets, dat het vertrouwen der dochter scheen te rechtvaardigen. Er werd een zacht geklop aan de deur gehoord en een meisje van negen of tien jaar, een aardig krulkopje, trad met een mandje in de hand de kamer binnen. »Goeden dag, madame Durant; goeden dag, Julie!" zeide zij. »Vader laat u groeten, madame Durant, en vader verzoekt mij u te zeggen, dat een klant van buiten hem een paar patrijzen gebracht heeft, en vader meent, dat monsieur, die ziek is, wel gaarn zou zien, dat van die vogels een soepje gekookt werd."

Moeder en dochter kusten het kind en dankten haar voor het welkome geschenk; maar de eerste deed dit met veel grooter vloed van woorden, ofschoon daarom niet hartelijker, dan de laatste. »Die mijnheer Corvart is toch maar een goede buur," zeide mère Durant, »hij vergeet zijne vrienden niet."

»Vader zegt, dat wij die van »de Religie" zijn, elkander altijd behooren te helpen," antwoordde

het meisje. »Bovendien, wij houden zoo innig veel van u, o zoo veel," voegde zij er bij, terwijl zij op Julie's knie sprong en hare armen om Julie's hals sloeg.

Die liefkozing werd door Julie hartelijk beantwoord, maar vooraf droeg zij zorg haar kostbaar breiwerk tegen alle nadeel te vrijwaren.

»En vader zegt, dat hijzelf morgen avond aan monsieur uw vader alles van de preek zal komen vertellen," ging het kleine meisje voort, »ik wilde met vader er heengaan, maar hij zeide, dat het te ver voor mij was. Gaat gij er heen, Julie?"

»Neen lieve, ik kan niet," zeide Julie op nog al treurigen toon.

»Mag ik dan, zoolang mijn vader weg is, bij u komen en blijven? O zeg, dat ik mag! Ik zal goed oppassen, Julie, lieve Julie, sta mij toe, dat ik kome."

»Ik denk, dat uw vader het niet gaarne zou zien, liefje," antwoordde Julie met eenige verlegenheid.

»O, gij weet het niet — maar ik weet het wel," zeide het kind haar hoofd schuddende met een voorkomen van groote wijsheid. »Vader zou het wel gaarne zien. Gij zoudt mij geschiedenisjes vertellen, en ik zou ze aan vader oververtellen, voor ik naar bed ga. Ja, ja, dat zou vader doen."

Dat gesprek scheen de oude vrouw wel aan te staan; zij keek met een zeker welbehagen naar hare dochter, maar deze scheen haren blik te ontwijken. »Ja, kom maar bij ons, Fanchette, lief kind," zeide zij bijna liefkozend. »Als monsieur uw vader het u toestaat, kom dan zoo spoedig na het eten als gij kunt." Want moeder noch dochter wilde, dat het kind van haar rijken buur zien zou, hoe schraal hun dagelijksch eten was. Geheel in haar schik met deze uitnoodiging, vertrok nu Fanchette, na hare geliefde vriendin Julie een menigte kussen gegeven te hebben.

Zoodra het meisje vertrokken was, begon moeder Durant haren vader te prijzen en wijdde over dit onderwerp breedvoerig en krachtig uit, terwijl zij intusschen de patrijzen voor het soepje van haren man gereed maakte. »Geen vriendelijker man in heel Nîmes en geen beter man dan mijn-



heer Corvart. Hij denkt er nooit aan, of zijn vrienden hoog of laag van stand, rijk of arm zijn! Als zij arm zijn, helpt hij ze."

"Hij doet dat alleen om den wille van ons geloof, dat hij liefheeft," zeide Julie.

"Ja, ja, ongetwijfeld. Hij is een zeer goed Protestant. Er is niemand, van wien Pasteur Rabaut hooger gedachte heeft. En wat heeft hij een takt, een bekwaamheid! Nog nooit is hij om zijn godsdienst beledigd; inderdaad achten al de Roomschen hem bijna evenzeer als wij doen. En gij hebt alleen zijn winkel te zien! Iederen dag schijnt hij grooter en mooier te worden! Zie eens dat prachtige spiegelglas in de ramen, en dien grooten voorraad van goederen! Hij moet zeker een aardig sommetje opleggen, dunkt mij, voor Fanchettes bruidschat. Hoe mild hij ook in 't geven is, kan het geld toch bij geen mogelijkheid zoo spoedig uit zijne kas komen, als het er in komt."

"Hij geeft in elk geval voor eigen behoeften weinig genoeg uit," voegde Julie er een beetje verstoord aan toe, alsof zij in het onderwerp niet zoo'n bijzonder belang stelde.

"Dat is waar. Sedert Fanchettes moeder stierf — die arme jonge vrouw, nog geen twaalf maanden getrouwd! — heeft hij niet veel gegeven om dingen, die hij met geld kon bekomen. Maar dat is al vrij wat jaren geleden! Het wordt tijd, dat hij zijn verlies vergeet!"

"Die liefhebben, vergeten nooit," zeide Julie zacht.

"Nu dan, het wordt tijd, dat hij troost zoekt in zijn eenzaamheid, en mij dunkt, mijn hart zegt mij, dat hij zelfs het plan heeft." Dit zeggende wierp de moeder een vluchtigen blik op het rustige gelaat harer dochter, en daarna keek zij weër naar haar kooksel, waaraan zij een oogenblik later bijzondere zorg wijdde.

Julie bleef zwijgen; maar een levendige blos kleurde voor een kort oogenblik hare bleeke wangen en haar voorhoofd, die nog bleeker werden, toen de blos verdwenen was. Maar intusschen hadden hare vingers zich volstrekt niet minder snel bewogen.

Thans sprak moeder Durant een weinig driftig:

"Gij zijt maar altijd bezig met dat breien, Julie."

"O neen, moeder. Ik neem het breiwerk alleen ter hand in een verloren oogenblik, wanneer er niets anders te doen is," was het ontwijkend antwoord.

"Ik wenschte maar, dat ge hem uit het hoofd kondet zetten, — voor wien gij dat doet," zeide hierop hare moeder met zekere aarzeling.

"Lieve moeder, — vraag van mij iets, dat ik doen kan," zeide Julie op smartelijken toon.

De moeder liet hare anders zoo bedrijvige handen hangen, kwam bij hare dochter en zeide: "Kind, dat zal nimmer gaan — nimmer. Gij moet het u nu of later maar als beslist voorstellen, dat gij het aangezicht van Jean Fabre niet meer op aarde zien zult. Het is kwaad wachten, tot uw haar grijs is en uw vader en ik in ons graf liggen. Maar gij zult niet lang op het laatste behoeven te wachten. Uw vader wordt ziender oogen zwakker, elken volgenden dag is hij minder dan den vorigen. 't Is waar, konden wij goed eten en drinken voor hem krijgen, het zou hem nog wat helpen, maar wat baat het, of ik dit al zeg. Ik zie er toch geen kans op, — tenzij —".

"Tenzij de goede God Zich onzer ontferme," zeide Julie.

"Tenzij — ja —", zeide moeder Durant in afgebroken woorden en alsof zij voor hare eigen woorden half bevreesd was, — "als Hij eene deur der hope opent, pas dan op, mijne dochter, pas dan op, dat gij ze niet weër sluit."

Julie had tijd om over de woorden harer moeder na te denken, vóór de namiddag van den volgenden dag hare kleine bezoeker weër bij haar bracht. Zij dacht er over na, en met een bepaald doel. Zij deed meer dan nadenken: toen de ochtendzon van den zomermorgen door haar smal raampje scheen, stond zij van haar leger op en nederknielende bad zij tot den Heere, voor Wien zij van haar wieg af met diep en heilig ontzag had leeren opzien: "O God, help mij standvastig en trouw zijn, en ieder te behandelen, zooals recht is in Uw oog. Ik gaf eens mijn woord, en mijn hart daarbij. Gij hebt het gehoord en alles is U bekend."

II.

EEN ZOON, DIE ZICH VOOR ZIJN VADER LAAT BOEIEN.

Fanchette kwam op behoorlijken tijd en bracht druiven en perziken voor den zieke mede. Sedert gisteren was het met alle vreugde over deze geschenken uit bij Julie, maar gelukkig niet bij hare ouders. Jacques Durant was vandaag beter; hij kon in de woonkamer komen en zich vermaken met het gesnap van het kleine meisje. Maar eindelijk viel hij in zijn armstoel in slaap, terwijl zijne vrouw eene zieke buur ging bezoeken en Julie dus zoo goed als alleen met het kind was. Fanchette krom op haar schoot en sloeg hare armen liefkozend om haar. »Nu is het juist tijd voor een vertelling, is 't niet?» zeide zij.

»Nu, dan zult gij er ook eene hebben,» hernam Julie, die bij zichzelf reeds tot een vast besluit gekomen was. Het verhaal, dat zij geven zou, zou misschien door Fanchette aan haren vader oververteld worden; nu, dat zou wellicht aan twee, of mogelijk aan meer dan twee harten, vrij wat smart besparen. »Het zal eene ware geschiedenis zijn,» zeide zij. »Meer dan twee jaren geleden werd op dezelfde plaats, waar zij nu gehouden wordt, namelijk op de Lecque, eene preek gedaan. Zijt gij er wel eens geweest, Fanchette?»

»O ja. Niet toen er preek was; maar vader is er met mij op een anderen dag heen geweest. 't Is een kale vlakke, een soort van hol, door groote hooge rotsen bijna geheel ingesloten.»

»'t Was eens eene steengroeve. Thans is het eene heilige plaats — indien er althans heilige plaatsen op deze onze aarde zijn. Menig gebed is van daar opgerezen, en dikwijls hebben die rotsen het Woord van God weërgalmd, dat Zijne getrouwe, vervolgde dienaren daar predikten. Op de vergadering, waarvan ik spreek, werden wij verraden, door de soldaten opgespoord en overvallen.»

»Och, maar dat gebeurt *thans* niet,» zeide het meisje vlug.

»Sinds dien dag is het niet meer gebeurd, en vóór dien dag gebeurde het zelfs zelden. God is zeer goed jegens ons. Hij heeft de gebeden van

Zijn lijdend volk gehoord en het ons opgelegde kruis zóo verlicht *), dat wij bijna in verzoeking komen om te vergeten, dat wij nog een kruis hebben. Onze roomsche bureu weten heel goed, dat wij ter preke gaan, en denken er niet aan, om ons te storen. Maar de wetten zijn er nog; boven onze hoofden hangen zij als een zwaard, dat eik oogenblik kan vallen en ons kan vernietigen. Zoo ging het ook op boven vermelden dag: als een donderslag uit een bijna wolkenloozen hemel overviel ons daar de vervolging. Met een verrader tot gids, wiens naam ik u niet wil noemen, vielen de dragonders op onze vergadering in en dreven ze met geweld uiteen: den eenen doodden zij, den anderen verwondden zij en velen namen zij gevangen.»

»Heeft u het gezien, Julie? Was het niet akelig?»

»Ik zag er weinig van, en niets akeligs zag ik. Behulpzame vrienden hielpen mijne moeder en mij een steil pad bestijgen, dat naar den top der rots voerde, en zoo waren wij gered. Eerst later vernamen wij alles, wat er gebeurd was. Zij, die sterk en vlug waren, beklommen de rotsen heel gemakkelijk en ontkwamen zóo, maar eenige ouden en zwakken waren daartoe niet in staat. Onder degenen, die niet ontsnappen konden, bevond zich een oud man, die bijna tachtig jaren levens telde. De soldaten pakten hem en brachten hem naar de gevangenis. Zijn zoon, die zich in een ander deel der vergadering bevond, wist hiervan niets, tot hij, eene veilige plaats gevonden hebbende, overal zijnen vader zocht, maar niet kon vinden; maar eindelijk vernam hij wat er gebeurd was, en was hij de soldaten spoedig op het spoor, die met hun gevangene stadwaarts getogen waren. Fabre wierp zich dwaas genoeg midden onder de soldaten en deed eene wanhopige poging om hun den dierbaren gevangene te ontrukken. 't Was natuurlijk vergeefs! Wat konde

*) De Protestantsche Kerk van Frankrijk, na de Herroeping van het Edict van Nantes, werd door hare leden gewoonlijk genoemd: „de Kerk onder het Kruis“, en op goede gronden. Zij werd ook genoemd: „de Kerk der Woestijn“, omdat de geloovigen gedwongen waren op woeste plaatsen bijeen te komen.

ook één man, en dat ongewapend, tegen een bende doen? De sergeant, die de bende aanvoerde, schijnt medelijden gehad te hebben met de kinderlijke droefheid van den jonkman, want hij verbood hem te vatten, gelijk gemakkelijk had kunnen geschieden, en verzocht hem slechts zijn eigen weg te gaan, en zich buiten gevaar te houden. Toen sprak Jean Fabre ronduit tot den sergeant: »Monsieur, mijn vader is oud en zwak. Gij hebt niets aan zulk een gevangene, want hij sterft zeker, vóór hij een maand op de galeien is. Misschien sterft hij nog vroeger van vermoeienis en kwelling in de gevangenis, vóór zijn vonnis is uitgesproken, en dan zoudt gij uwe belooning verliezen. Volg dus mijn raad op; stel *hem* in vrijheid en neem er *mij* voor in de plaats. Gij zult er voordeel bij hebben, en het vertrouwen in u vermeederen, want ik ben jong en sterk, en zal beter zegeteeken zijn van uw heldenmoed en veel nuttiger slaaf voor Zijne Majesteit den Koning!»

»En nam hij hem in de plaats van zijn vader?» vroeg het kind als buiten adem.

»Een lange onderhandeling volgde. Hoe die brave zoon het hart van den strengen soldaat tot zijnen wil neigde, heb ik nooit recht vernomen. Maar hij deed het. *) De zwakke oude man werd teruggezonden naar zijn huis, waar andere liefhebbende bloedverwanten op teedere wijze voor hem zorgden, en de weinige dagen, die hem overbleven, vervroolijkten. Maar voor Jean Fabre was van nu af geen tehuis meer op aarde. Menigeen deed moeite, om hem in vrijheid te doen stellen, maar vergeefs. Het lot, dat hij voorzag en trotseerde, werd na alle bitterheid zijn deel. Hij werd in verhoor genomen, veroordeeld, en naar de galeien gezonden.» Hier kon Julie niet meer voortgaan; haar gelaat teekende de bitterste smart.

»Maar ze roeien de galeien thans niet, is 't wel?» zei het meisje.

*) Dit tooneel heeft plaats gehad, gelijk boven verteld is. Een nauwkeurig onderzoek werd later ingesteld, de sergeant bevestigde ze bij eede, en evenzoo anderen, die er bij geweest zijn.

»O neen. In de laatste jaren zijn de veroordeelden op het land bezig gehouden, met zwaren arbeid in het tuighuis te Toulon, of elders. Maar wat beteekent dat? Overigens is alles hetzelfde: bittere slavernij; koude en honger en wreede arbeid; het hoofd geschoren en de voeten gekluisterd; het roode sergen buis, het zwarte brood en de boonen, de slagen en de beledigingen. Maar erger dan dit alles — ja verreweg het ergste: de gewongen omgang met de snoodste misdadigers, de vloeken en goddelooze woorden, die van den morgen tot den avond en bijna van den avond tot den morgen hem in de ooren klinken, in ooren, die te vergeefs gebed en lofzang en de stem der vriendschap verlangen te hooren.»

»Hoe staat hij het uit?» vroeg Fanchette met zachte stem, die getuigde, dat het verhaal haar zeer getroffen had.

»Ja, gij moogt wel vragen, hoe hij het uitstaat,» antwoordde Julie treurig, »want dit alles gaat nog voort. Zelfs op dit oogenblik, nu wij samen deze dingen bespreken, draagt hij dit alles om Christus' wil. Eerst bezweek zijn geest, en schenen vleesch en moed hem te onzinken. Maar God verliet Zijnen dienstknecht niet. Hij hoorde hem in den dag der benauwdheid, zond hem hulp uit het heiligdom en versterkte hem uit Sion. Nu is hij kalm en sterk, zijn lichaam heeft weér gezondheid en zijne ziele den vrede terug bekomen.»

»En wanneer zal hij weér in vrijheid gesteld worden?» vroeg Fanchette, die, als kind, naar het einde verlangde.

Bedroefd, maar bedaard antwoordde Julie: »Zijn vonnis luidt: *levenslang*.»

Fanchette's oogen waren vol tranen; voor een poos zweeg zij doodstil. Daarop zeide zij: »Het spijt mij erg voor hem. Ik zal het mijn vader vertellen.»

»Hij weet het reeds,» zeide Julie. »Ieder Protestant in Nîmes weet het. Maar u moogt het uw vader toch wel vertellen. Fanchette, indien gij wilt, of liever, gij kunt het hem herinneren. Want niemand, die Jean Fabre gekend heeft, kan of zal hem ooit vergeten.»

III.

DE BRIEF VAN DEN GALEISLAAF.

Indien het leven eene aaneenschakeling ware van belangrijke uren en dagen, die tot opteekenen dringen, hoe veel gemakkelijker zou het leven zijn. Want die zaken zijn het niet, die de hersenen pijnigen en het hart buiten mate vermoeien. Dit geschiedt door de lange tusschenpoozen van de eene tot de andere belangrijke gebeurtenis, door de dagen, die tot weken, de weken, die tot maanden, de maanden, die tot jaren groeien, — iederen dag met zijn stillen last van smart of zorg, maar zonder eenige bijzondere geschiedenis, die hem van honderd andere onderscheidt.

Bijna twee jaren van dergelijke dagen waren langzaam over het hoofd van Julie Durant heengeseld. Eene verlamming, die haren vader bij diens andere ongesteldheden tref, brachten hem in den toestand van volslagen hulpbehoevendheid. Die toestand zou reeds eene groote beproeving geweest zijn, indien de hem omringenden over genoeg geld en vrijen tijd konden beschikken om den lijder op alle wijze gemakkelijk te kunnen helpen; hoeveel grooter was de beproeving, nu armoede de lichaamspijn en zwakte te sterker deed gevoelen. Julie's moeder teerde uit bij den dagelijkschen strijd om het dagelijksch brood, — enkel brood, enkel de noodzakelijke behoeften zonder een dier verkwikkingen, genoegens of genietingen, die zoo veel bijdragen om het leven dragelijk te maken. Zij besteedde alle liefdevolle zorg aan haar lijdenden man; zij zwoegde vroeg en laat om een centje te verdienen; zij ontzegde zichzelf wat maar mogelijk en veel meer dan voor haar raadzaam was; toch kon zij niet vrij worden van de kwellende gedachte, die haar levenslast duizendvoudig verzwaarde, dat zij het lijden der haar omringenden toch nooit kon doen eindigen. Want Corvart had lang geleden zijne wenschen duidelijk genoeg doen kennen. Met ronde woorden had de eenvoudige man de toestemming der ouders gevraagd om Julie meesteres te maken in een aangenaam gezin en hare familie van alle gebrek

te ontheffen. Niets was hierin een beletsel dan haar eigen hart en de belofte jaren geleden gegeven aan den jongeling, die thans als veroordeelde gekluisterd werkte in het arsenaal van Toulon.

De vrouw, die tot de overtuiging komt, dat het pad van zelfopoffering noodzakelijk de weg van plicht is, kan wel eens in ernstige moeilijkheden komen. »Het is een zware eisch, daarom kan ik het niet doen,» is misschien de verzoeking van eene zwakke natuur. »De eisch is zwaar, daarom moet ik er in toestemmen,» is dikwijls die van een dieper en edeler natuur. Er kwam eindelijk een tijd, dat Julie Durant het bittere woord harer moeder begon te gelooven. »Gij doodt uwen vader en mij,» en zich begon af te vragen, of zij behoorde te volharden in een tegenstand, die iedereen enkel smart kon aanbrengen. Zij wees steeds op de belofte, die zij den afwezige gedaan had. »Die belofte te verbreken, zou zonde zijn,» zeide zij tot hare ouders en tot mijnheer Corvart; en in menig stil uur van strijd zeide zij dit ook tot haar eigen hart.

De heer Corvart liet zich niet zoo gemakkelijk afschrikken. »Indien dat zoo is,» antwoordde hij, »dan blijft er nog iets over, dat wij kunnen doen. Fabre is een rechtvaardig, verstandig en edelmoedig man. Leg de zaak hem voor, gelijk zij is; houdt hij u dan nog aan uwe belofte, dan heb ik niets meer te zeggen, en val ik u niet langer lastig.»

Julie's tegenstand was omstreeks dezen tijd beginnen te verzwakken; zij stemde dus in dit plan toe.

Het was het middagruustertje in het tuighuis van Toulon. De galeislaven — gelijk zij nog genoemd werden, en ook werkelijk nog waren, al waren zij indertijd op het land bezig — zaten of lagen bij het gebouw, dat zij hielpen slechten, en aten hun middagmaal, bestaande uit zwarte, in olie gekookte boonen. Aller hoofden waren geschoren en aller enkelen gekluisterd; maar eenigen waren van de anderen onderscheiden door buisjes

